

॥ सा विद्या या विमुक्तये ॥

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

'ज्ञानतीर्थ', विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६ (महाराष्ट्र राज्य) भारत

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED

'Dnyanteerth', Vishnupuri, Nanded - 431 606 (Maharashtra State) INDIA

स्वामी रामानंद तीर्थ
मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

Established on 17th September, 1994, Recognized By the UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC Re-accredited with 'B++' grade

Fax : (02462) 215572

Academic-1 (BOS) Section

website: srtmun.ac.in

Phone: (02462)215542

E-mail: bos@srtmun.ac.in

मानवविज्ञान विद्याशाखे अंतर्गत राष्ट्रीय शैक्षणिक
धोरण २०२० नुसार पदवी द्वितीय वर्षाचे
अभ्यासक्रम (Syllabus) शैक्षणिक वर्ष
२०२५-२६ पासून लागू करण्याबाबत.

प रि प त्र क

या परिपत्रकान्वये सर्व संबंधितांना कळविण्यात येते की, दिनांक २७ मे २०२५ रोजी संपन्न झालेल्या मा. विद्यापरिषद बैठकीतील विषय क्रमांक १७/६१-२०२५ च्या ठरावानुसार मानवविज्ञान विद्याशाखेतील राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-२०२० नुसारचे पदवी द्वितीय वर्षाचे अभ्यासक्रम (Syllabus) शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून लागू करण्यास मा. विद्यापरिषदेने मान्यता प्रदान केली आहे. त्यानुसार मानवविज्ञान विद्याशाखेतील बी. ए. द्वितीय वर्षाचे खालील विषयाचे अभ्यासक्रम (Syllabus) शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून लागू करण्यात येत आहेत.

01	B.A. English	11	B.A. N.C.C.
02	B.A. History	12	B.A. Political Science
03	B.A. Sociology	13	B.A. Administrative Service
04	B.A. Economics	14	B.A. Marathi
05	B.A. Public Administration	15	B.A. Urdu
06	B.A. Geography	16	B.A. Psychology
07	B.A. Sanskrit	17	B.A. Kannada
08	B.A. Pali	18	B.A. Hindi
09	B.A. Military Science		
10	B.A. Philosophy		

सदरील परिपत्रक व अभ्यासक्रम प्रस्तुत विद्यापीठाच्या www.srtmun.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत. तरी सदरील बाब ही सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावी, ही विनंती.

'ज्ञानतीर्थ' परिसर,

विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६.

जा.क्र.:शै-१/एनइपी/मानवविज्ञानपदवी/२०२५-२६/११७

दिनांक ०५.०६.२०२५

सहाय्यक कुलसचिव

शैक्षणिक (१-अभ्यासमंडळ) विभाग

प्रत : माहितीस्तव तथा कार्यवाहीस्तव.

१) मा. कुलगुरू महोदयांचे कार्यलय, प्रस्तुत विद्यापीठ.

२) मा. प्र. कुलगुरू महोदयांचे कार्यलय, प्रस्तुत विद्यापीठ.

३) मा. आधिष्ठाता, मानवविज्ञान विद्याशाखा, प्रस्तुत विद्यापीठ.

४) मा. संचालक, परीक्षा व मुल्यमापन मंडळ, प्रस्तुत विद्यापीठ.

५) मा. प्राचार्य, सर्व संबंधित संलग्नित महाविद्यालये, प्रस्तुत विद्यापीठ.

६) सिस्टीम एक्सपर्ट, शैक्षणिक विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ. याना देवून कळविण्यात येते की, परिपत्रक अभ्यासक्रम संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावेत.

**SWAMI RAMANAND TEERTH
MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED - 431 606**

**(Structure and Syllabus of Four Years Multidisciplinary Degree
Program with Multiple Entry and Exit Option)**

UNDERGRADUATE PROGRAMME OF HUMINATIES

Major in DSC (PALI)

Under the Faculty of Humanities

Effective from Academic year 2025 – 2026
(As per NEP-2020)

Forward by the Dean,

Faculty of Humanities.....

National Education Policy 2020 has been announced on 29.07.2020. NEP 2020 proposes a new and forward-looking vision for India's Higher Education System through quality universities and colleges. Its key is in the curriculum and its practical implementation.

The curriculum must be exciting, relevant, and regularly updated to align with the latest knowledge requirements and meet specified learning outcomes. High-quality pedagogy is necessary to impart the curricular material to students successfully; pedagogical practices determine the learning experiences provided to students, thus directly influencing learning outcomes. The assessment methods must be scientific, designed to improve learning continuously test the knowledge application.

The university's proper framing and development of syllabi will result in the upbringing and nourishment of multidisciplinary and holistic citizens. Emphasis is on outcome-based learning. Every course has well-defined objectives and outcomes. The assessment guidelines also provide clarity and precision to the vision behind prescribing the particular course content.

NEP foresees more vibrant, socially engaged, cooperative communities and a happier, cohesive, cultured, productive, innovative, progressive, and prosperous nation. The introduction of Research Methodology and ethics will widen the vision and broaden the perspectives of the learners.

Introducing Case Studies and Field Projects has created a unique opportunity for the higher education institute to bridge the gap between the academia, industry and the community NEP believes effective learning requires a comprehensive approach that involves an appropriate curriculum, engaging pedagogy, continuous formative assessment, and adequate student support.

We are sure that the Graduate centres of this university and its affiliated colleges will implement the course effectively and successfully, resulting in a healthy and more creative academic ambience.

Prof. Dr. Parag Khadke

Dean, Faculty of Humanities,

Prof. Dr. Shailaja Wadikar

Asso. Dean, Faculty of Humanities,

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded.

Forward by the Chairman, Subject Pali

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Members of the Board of Studies in the subject of PALI

Under the faculty of Humanities

Sr No	Name of theMember	Designation	Address withmailid	Contact No.
1	Dr.Suryabhan Ramesh Buwa	Chairman	suryabhan.buwa1@gmail.com	7507544108 8329091052
2	Dr.Balaji Maruti Gavhale	Member	drsbg28@yahoo.com	9011021978 9423218624
3	Dr.Gautam Shesharao Bansode	Member	basnsodegs@gmail.com	9921024854
4	Dr. Govind Kerba Shile	Member	dr.govindshile@gmail.com	9921155260
5	Dr.Sarika Vishnu Kedar	Invited Member	sarika.kedar358@gmail.com	9527184204
6	Dr. Shankar Arjun Khillare	Invited Member	shankar.khillare358@gmail.com	7507236003

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities

Structure for Four Year Multidisciplinary Degree Program with Multiple Entry and Exit

Subject: **DSC** (Major) / **DSM** (Minor)

Year & Level	Semester	Major	Minor	Generic Elective (GE) (Basket 2) <i>Select one each from basket (different from DSC / DSM)</i>	Vocational & Skill Enhancement Course <i>(Related to DSC)</i>	Ability Enhancement Course (AEC) (Basket 3) Value Education Courses (VEC) / Indian Knowledge System (IKS) (Basket 4) <i>(Common across faculty)</i>	Field Work / Project/ Internship/ OJT/ Apprenticeship / Case Study Or Co-curricular Courses (CC) (Basket 5 for CC) <i>(Common across faculty)</i>	Credits	Total Credits
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 (5.0)	III	HPALCT1201 (4Cr) दीघनिकाय HPALCT1202 (4Cr) जातककथा व धम्मपद 8 Credits	HPALMT1201 बुद्धदर्शन 4 Credits	HPALGE1201 पालि भाषा व संगणक कौशल्य 2 Credits	HPALVC1201 2 Credits महासतिपट्ठानसुत्त	AECENG1201 (2Cr) निवडक गद्य व पद्य AECPAL1201 (2Cr) <i>(Hin, Mar, Kan, Pal, Urd, San, etc)</i> 4Credits	CCCXXX1201 <i>(NCC/NSS/Sports/Culture/Health Wellness/Yoga Education/Fitness)</i> 2Credits	22	44
	IV	HPALCT1251 (4Cr) दीघनिकाय HPALCT1252 (4Cr) जातककथा व धम्मपद 8 Credits	HPALMT1251 बुद्धदर्शन 4 Credits	HPALGE1251 पालि भाषा व संगणक कौशल्य 2 Credits	HPALVC1251 2 Credits महासतिपट्ठानसुत्त	AECENG1251 (2Cr) निवडक गद्य व पद्य AECPAL1251 (2Cr) <i>(Hin, Mar, Kan, Pal, Urd, San, etc)</i> VECEVS1251 (2Cr) Environmental Studies 6 Credits		22	
	Cum. Cr.	16	08	04	04	10	02	44	
Exit option: UG Certificate in Major DSC on completion of 44 credits and additional 4 credits from NSQF / Internship									

Abbreviations:

- 1. DSC:** Department/Discipline Specific Core (Major)
 - 2. DSE:** Department/Discipline Specific Elective (Major)
 - 3. DSM:** Discipline Specific Minor
 - 4. GE/OE:** Generic/Open Elective
 - 5. VSEC:** Vocational Skill and Skill Enhancement Course
 - 6. VSC:** Vocational Skill Courses
 - 7. SEC:** Skill Enhancement Courses
 - 8. AEC:** Ability Enhancement courses
 - 9. MIL:** Modern Indian languages
 - 10.IKS:** Indian Knowledge System
 - 11.VEC:** Value Education Courses
 - 12.OJT:** On Job Training: (Internship/Apprenticeship)
 - 13.FP:** Field Projects
 - 14.CEP:** Community Engagement and Service
 - 15.CC:** Co-Curricular Courses
 - 16.RM:** Research Methodology
 - 17.RP:** Research Project/Dissertation
-

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities

General Guidelines for course structure:

- 1) The Major subject is the discipline or subject of the main focus and the degree will be awarded in that discipline/subject.
- 2) Credits and curriculum of Major and Minor subject is same in the first year
- 3) In the first year Students should choose two different subject as a Major and Minor in same faculty).
- 4) From the Second year curriculum of Major and Minor subject is the different .
- 5) Generic /Open Elective is to be chosen compulsorily from faculty other than that of the Major. (Select from Basket)
- 6) Vocational and Skill Enhancement Courses (VSEC or VSC and SEC) are related to Major Course(DSC)
- 7) Ability Enhancement Courses (AEC) :
 - a) English language may be offered Sem . I for 2 Credits and sem. III for 2 Cr. in AEC
 - b) Second languages may be offered Sem . II for 2 Credits and sem. IV for 2 Cr. in AEC
- 8) Column No. 7 and 8 is common for all faculties.
- 9) Curriculum of VEC , CI , IKS and CC will provide by university.

=====

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities. Major in Pali

Basket 1: Major/ Minor course for Semester III and IV (C): Each of 04 Credits

Semester	BOS proposing Minor (e g.)	Details of Major/Minor Course (M)	
		CODE	Title of the Corse
Semester III	BOS in PAL	HPALCT1201	दीघनिकाय
		HPALCT1202	जातककथा व धम्मपद
Semester IV	BOS in PAL	HPALCT1251	दीघनिकाय
		HPALCT1252	जातककथा व धम्मपद

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities. Major in Pali

Basket 1: Minor course for Semester III and IV (C): Each of 04 Credits

Semester	BOS proposing Minor (e g.)	Details of Major/Minor Course (M)	
		CODE	Title of the Corse
Semester III	BOS in PAL	HPALMT1201	बुद्धदर्शन
Semester IV	BOS in PAL	HPALMT1251	बुद्धदर्शन

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities Major in

Basket 1: Generic/Open Elective course (GE) Each of 02 Credits

Each BOS will suggest Generic Elective Courses (minimum one and maximum four) for semester III and IV

		CODE	Title of the Corse
Sem III	BOS in PAL	HPALGE1201	पालि भाषा व संगणक कौशल्य
Sem IV	BOS in PAL	HPALGE1251	पालि भाषा व संगणक कौशल्य

Note: GE is to be chosen compulsory from faculty other than that of the Major.

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities Major in
Vocational and Skill Enhancement course (VEC) Each of 02 Credits

Each BOS will suggest Generic Elective Courses (minimum one and maximum four) for semester III and IV

		CODE	Title of the Corse
Sem III	BOS in PAL	HPALVC1201	महासतिपडानसुत्त
Sem IV	BOS in PAL	HPALVC1251	महासतिपडानसुत्त

Note: GE is to be chosen compulsory from faculty other than that of the Major.

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities

Basket 3: Languages (AEC and MIL) (Each of 02 Credits for Sem. III and IV)

Semester	Name of the Languages	Details of Second Language (L2)	
		CODE	Title of the Corse (Paper)
Semester III	PALI	AECPAL1201.	निवडक गद्य व पद्य
Semester IV	PALI	AECPAL1251	निवडक गद्य व पद्य

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities

Basket 4: Indian Knowledge System (02 Credits)

(Each BOS will suggest minimum one paper with curriculum of Indian Knowledge System for semester II)

Semester	Details of Elective Course(s)	
	CODE	Title of the Course

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities

(Common across faculty, Curriculum will provide by University.)

Basket 5: Co-curricular Courses /Community Engagement Services (CC) (02 Credits)

<i>Semester</i>	<i>Details of Elective Course(CC)</i>	
	<i>CODE</i>	<i>Title of the Course</i>
Semester III	HPALCT1201	दीर्घनिकाय
	HPALCT1202	जातककथा व धम्मपद
	HPALMT1201	बुद्धदर्शन
	HPALGE1201	पालि भाषा व संगणक कौशल्य
	HPALVC1201	महासत्तिपडानसुत्त
	AECPAL1201	निवडक गद्य व पद्य
Semester IV	HPALCT1251	दीर्घनिकाय
	HPALCT1252	जातककथा व धम्मपद
	HPALMT1251	बुद्धदर्शन
	HPALGE1251	पालि भाषा व संगणक कौशल्य
	HPALVC1251	महासत्तिपडानसुत्त
	AECPAL1251	निवडक गद्य व पद्य

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities. Major in Pali (Subject)
Under Graduate Second Year Programme ,Semester III (Level 5.0)

Teaching Scheme

	Course Code	Course Name	Credits Assigned			Teaching Scheme (Hrs./ week 1 Hrs.=60 M.)	
			Theory	Practical	Total	Theory	Practical
Major	HPALCT1201	दीघनिकाय	04		04	04	
	HPALCT1202	जातककथा व धम्मपद	04		04	04	
Minor	HPALMT1201	बुद्धदर्शन	04		04	04	
Generic Electives	HPALGE1201	पालि भाषा व संगणक कौशल्य	02		02	02	
Vocational & Skill Enhancement Course	HPALVC1201	महासतिपट्टानसुत्त	02		02	02	
Languages	AECPAL1201	निवडक गद्य व पद्य	02		02	02	
Ability Enhancement Course							
IKS			02		02	02	
Co-curricular Courses/Community Engagement Services (CC) (Basket 5)		Any one of NCC/ NSS /Sports/ Culture /Health Wellness /Yoga Education / Fitness	02		02	02	
Total Credits			22	00	22	22	44

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities. Major in Pali
Under Graduate Second Year Programme, Semester IV (Level 5.0)

Teaching Scheme

	Course Code	Course Name	Credits Assigned			Teaching Scheme (Hrs./ week 1 Hrs.=60 M.)	
			Theory	Practical	Total	Theory	Practical
Major	HPALCT1251	दीघनिकाय	04		04	02	
	HPALCT1252	जातककथा व धम्मपद	04		04	02	
Minor	HPALMT1251	बुद्धदर्शन	04		04	02	
Generic Electives	HPALGE1251	पालि भाषा व संगणक कौशल्य	02		02	02	
Vocational & Skill Enhancement Course	HPALVC1251	महासतिपट्ठानसुत्त	02		02	02	
Languages	AECPAL1251	निवडक गद्य व पद्य	02		02	02	
Ability Enhancement Course							
IKS			02		02	02	
Co-curricular Courses/Community Engagement Services (CC) (Basket 5)		Any one of NCC/ NSS /Sports/ Culture /Health Wellness /Yoga Education / Fitness	02		02	02	
Total Credits			22	00	22	22	44

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities Major in Pali (Subject)
Under Graduate Second Year Programme, Semester III (Level 5.0)
Examination Scheme

[20% Continuous Assessment (CA) and 80% End Semester Examination (ESE)]

Subject (1)	Course Code (2)	Course Name (3)	Theory					Total Col. (7+8) / (09)
			Continuous Assessment (CA)			ESE		
			Test I (4)	Test II (5)	Assignment (6)	Avg of T1+T2+Assi. /3 (7)	Total (8)	
Major	HPALCT1201	दीघनिकाय	20	20	20	20	80	100
	HPALCT1202	जातककथा व धम्मपद	20	20	20	20	80	100
Minor	HPALMT1201	बुद्धदर्शन	20	20	20	20	80	100
Generic Electives	HPALGE1201	पालि भाषा व संगणक कौशल्य	10	10	10	10	40	50
Vocational & Skill Enhancement Course	HPALVC1201	महासतिपट्टानसुत्त	10	10	10	10	40	50
Ability Enhancement Course /Languages	AECPAL1201	निवडक गद्य व पद्य	10	10	10	10	40	50
Indian Knowledge System (IKS)			10	10	10	10	40	50
Co-curricular Courses/Community Engagement Services (CC) (Basket 5)		Any one of NCC/ NSS /Sports/ Culture /Health Wellness /Yoga Education / Fitness	10	10	10	10	40	50
			--	--	--	--	--	550

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities. Major in Pali (Subject)

Under Graduate Second Year Programme, Semester IV (Level 5.0)

Examination Scheme

[20% Continuous Assessment (CA) and 80% End Semester Examination (ESE)]

Subject (1)	Course Code (2)	Course Name (3)	Theory					Total Col (7+8)] (9)
			Continuous Assessment (CA)				ESE	
			Test I (4)	Test II (5)	Assignment (6)	Avg of T1+T2+Assi. /3 (7)	Total (8)	
Major	HPALCT1251	दीघनिकाय	20	20	20	20	80	100
	HPALCT1252	जातककथा व धम्मपद	20	20	20	20	80	100
Minor	HPALMT1251	बुद्धदर्शन	20	20	20	20	80	100
Generic Electives	HPALGE1251	पालि भाषा व संगणक कौशल्य	10	10	10	10	40	50
Vocational & Skill Enhancement Course	HPALVC1251	महासतिपट्ठानसुत्त	10	10	10	10	40	50
Ability Enhancement Course/ Languages	AECPAL1251	निवडक गद्य व पद्य	10	10	10	10	40	50
Indian Knowledge System (IKS)			10	10	10	10	40	50
Co-curricular Courses/Community Engagement Services (CC) (Basket 5)		Any one of NCC/ NSS /Sports/ Culture /Health Wellness /Yoga Education / Fitness	10	10	10	10	40	50
			--	--	--	--	--	550

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities. Major in ----(DSC)-----

Under Graduate Second Year Programme, Semester –III & IV

Course Structure: Major and Minor - Teaching Scheme(for 2credits)

Course Code	Course Name (Paper Title)	Teaching Scheme (Hrs.)		Credits Assigned		
		Theory	CA	Theory	CA	Total
HPALC1201	दीघनिकाय	60	---	4	---	04
HPALC1202	जातककथा व धम्मपद					
HPALC1251	दीघनिकाय					
HPALC1252	जातककथा व धम्मपद					

Major and Minor 1 - Assessment Scheme

Course Code (2)	Course Name (3)		Theory				Total [Col (7+8)]
			CA			ESE (8)	
		Test I (4)	Test II (5)	Assignment (6)	Avg of T1+T2+Assi. /3 (7)		
HPALC1201	दीघनिकाय	20	20	20	20	80	100
HPALC1202	जातककथा व धम्मपद						
HPALC1251	दीघनिकाय						
HPALC1252	जातककथा व धम्मपद						

Swami Ramanand Teerth
Marathwada University, Nanded – 431606

(Structure and Syllabus of Four Years Multidisciplinary Degree
Program with Multiple Entry and Exit Option)

UNDERGRADUATE PROGRAMME OF HUMINATIES

HPAL DSC PALI (SEM. III)

(Department Specific Core) (Major)

Subject : Pali

जून -2025 पासून प्रारंभ

W.e.f.-2025 – 2026 (As per NEP-2020)

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALC 1201 (Optional)

पेपरचे नांव : दीघनिकाय

Course pre-requisite :

- बुद्धकालीन मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- दीघनिकायामधील खन्दकाचा अभ्यास करणे.

1. Course outcomes :

- दीघनिकाय ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- तथागताने सांगितलेली तिसरण आणि पंचशील स्पष्ट करणे
- बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

2. Course objectives :

- समाजात पालि साहित्याची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Paper Code : HPALC 1201 (DSC/DSE) (Major)

पेपरचे नांव : दीघनिकाय

Curriculum Details: (for 4 Credits)

Module No.	Unit No	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		गद्य भाग -1	
	1.1	बुद्धकालीन सामाजिक व धार्मिक परिस्थिती	15
	1.2	कुटदन्त सुत्त (पूर्वार्ध)	
	1.3	कुटदन्त सुत्त (उत्तरार्ध)	
2.0		गद्य भाग -2	
	2.1	सुभ सुत्त (पूर्वार्ध)	15
	2.2	सुभ सुत्त (उत्तरार्ध)	
	2.3	सङ्गिती सुत्त (पूर्वार्ध)	
3.0		गद्य भाग -3	
	3.1	सङ्गिती सुत्त (उत्तरार्ध)	15
	3.2	महालि सुत्त (पूर्वार्ध)	
	3.3	महालि सुत्त (उत्तरार्ध)	
4.0		सामान्य माहिती	
	4.1	दीघनिकाय परिचय	15
	4.2	दीघनिकाय ग्रंथाचे स्वरूप	
	4.3	दीघनिकाय ग्रंथाचे महत्व	
	4.4	दीघनिकाय ग्रंथाचे स्वरूप व भाषा शैली	

		Total	60
--	--	--------------	----

संदर्भ ग्रंथ :

1. दीघनिकाय, राहुल सांस्कृत्यायन
2. पालि-साहित्य का इतिहास, लेखक
डॉ० भरतसिंह उपाध्याय, शक १९३५ : सन् २०१३, हिन्दी साहित्य सम्मेलन • प्रयाग, १२,
सम्मेलन मार्ग, इलाहाबाद- ३
3. दीघनिकाय. स्वामी द्वारकादास शास्त्री,
4. दीघनिकाय - चि.वा.राजवाडे,इंटर नशनल सेंटर फॉर औ.बाद
5. <https://tipitaka.org/deva/>
6. दीघनिकाय मूळ पालि, वि.वि.वि., इगतपूरी, नाशिक
7. पालि - मराठी शब्दकोश - संपा. बाबा भारती
8. पालि - हिंदी शब्दकोश - संपा.डॉ.भदन्त आनंद कौसल्यायन
9. दीघनिकाय. डॉ.विमलकीर्ती,समता प्रकाशन दीक्षा भूमी नागपूर

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALC1202

पेपरचे नांव : जातककथा व धम्मपद (Major)

1. Course pre-requisite :

- जातककथेतील मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- जातकामधील कथांचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- खुद्दकनिकाय ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- धम्मपदातील नीती तत्वे स्पष्ट करणे
- जातक कथेतील बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3. Course objectives :

- पालीसाहित्यातील नीती तत्वांची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALC1202 (DSC/DSE) Major

पेपरचे नांव : जातककथा व धम्मपद

Curriculum Details: (for 2 Credits)

Module No.	UnitNo.	Name of Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		गद्य विभाग-1	
	1.1	मत्तकभत जातक	16
	1.2	राजोवाद जातक	
	1.3	जवसकुन जातक	
	1.4	उलुक जातक	
2.0		गद्य विभाग-2	
	2.1	सिहचम्म जातक	16
	2.2	सोमदत्त जातक	
	2.3	यमकवग्गो	
	2.4	अप्पमादवग्गो	
3.0		पद्य विभाग-1	
	3.1	चित्तवग्गो	16
	3.2	पुप्फवग्गो	
	3.3	बालवग्गो	
	3.4	पंडीतवग्गो	
4.0		सामान्य माहिती	
	4.1	जातक ग्रंथाचे महत्व	12
	4.2	जातक ग्रंथाचे स्वरुप व भाषा शैली	
	4.3	धम्मपद ग्रंथाचे महत्व	
	4.4	धम्मपद ग्रंथाचे स्वरुप व भाषा शैली	
		Total	60

संदर्भ ग्रंथ सूची :-

- १) जातककथा पाली, नवनालंदा महाविहार, नालंदा, बिहार
- २) जातक कथा पाली, हिंदी अनुवाद, शिवशंकर त्रिपाठी, हिंदी साहित्य संमेलन, प्रयाग
- ३) जातक कथा, मराठी अनुवाद डॉ. साहेब खंदारे
- ४) धम्मपद पाली, जगदीश कश्यप, बिहार राजकीय पालीपकासे मंडलेन, बिहार
- ५) धम्मपद, भदंत खेमोधम्मो, मुळावा प्रकाशन
- ६) धम्मपद, हिंदी अनुवाद, भदंत आनंद कौशल्य, हिंदी साहित्य संमेलन, प्रयाग
- ७) पाली साहित्याचा इतिहास, डॉ. बालाजी गव्हाळे, कौशल्य प्रकाशन, लातूर

Faculty of Humanities

Paper Cod: HPALMT-1201 (Minor)

4. Title: बुद्धदर्शन Curriculum Details: (for 4 Credits)

1. Course pre-requisite :

- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- सच्चसंगोवग्गो मधील मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- बुद्ध तत्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- सुत्तपिटक ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- बुद्ध तत्वज्ञानातील नीती तत्वे स्पष्ट करणे
- पाली साहित्यातील बौद्ध तत्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3. Course objectives :

- पालीसाहित्यातील नीती तत्वांची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities
Paper Cod: HPALMT-1201 (Minor)

Title: बुद्धदर्शन Curriculum Details: (for 4 Credits)

Module No.	Unit No	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		चार आर्यसत्य	
	1.1	दुःख	
	1.2	दुःख समुदाय	
	1.3	दुःखनिरोध	
	1.4	दुःखनिरोधगामिनी पटिपदा	15
2.0		पंचसील	
	2.1	पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।	
	2.2	अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं सम्मादियामि	
	2.3	कामेसुमेच्छाचारा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि।	
	2.4	मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि । सुरामेरय्यमज्जपमादह्वाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।	15
3.0		तथागत बुद्धाचे वैज्ञानिक दर्शन	
	3.1	पटिच्च समुप्पादो	
	3.2	अनित्यवाद	
	3.3	अनात्मवाद	
	3.4	अनिश्वरवाद	15
4.0		तथागत बुद्धाचे नैतिक दर्शन	
	4.1	आर्य अष्टांगिक मार्ग	
	4.2	दस पारमीता	
	4.3	धम्म, अधम्म, सदधम्म	
	4.4	ध्यानसाधना	15
		Total	60

संदर्भ ग्रंथ

1. पाली साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास - डॉ. बालाजी गव्हाळे
2. पाली साहित्याचा इतिहास - डॉ. भरतसिंह उपाध्याय
3. पाली साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास - डॉ. मनीषआनंद
4. बौद्ध दर्शन - आचार्य बलदेव उपाध्याय
5. बौद्ध धर्म दर्शन आचार्य नरेन्द्र देव
6. भगवान बुद्धाचा महामार्ग-मा.शं. मोरे
7. बौद्ध दर्शन - राहुल सांकृत्यायन
8. बौद्ध दर्शन तथा भारतीय दर्शन-डॉ. भरतसिंह उपाध्याय
9. विनयपिटक - भिक्षू जगदीश कश्यप

Faculty of Humanities
HPALGE1201 (Generic Elective)

पालि भाषा व संगणक कौशल्य

1. Course pre-requisite :

- प्राचीन पालि भाषेचा अभ्यास करणे.
- पाली भाषेतील वर्णमाला जाणून घेणे.
- संगणक कौशल्य जाणून घेणे.

2. Course objectives :

- पालि भाषेतील वर्णमाला समजून घेणे .
- पाली भाषेत संगणक कौशल्य अवगत करणे .
- पाली भाषेत वाचन लेखन कौशल्य अवगत करणे.
- पाली भाषेत बोलणे.

3. Course outcomes :

- पालि भाषेतील वर्ण मालेची माहिती प्राप्त होते. .
- पाली भाषेत संगणक कौशल्य अवगत होते .
- पाली भाषेत वाचन लेखन कौशल्य अवगत होते.
- पाली भाषेत बोलता येते.

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALGE1201 (Generic Elective)

Title : पालि भाषा व संगणक कौशल्य

Curriculum Details: (for 2 Credits)

Module No.	Unit No	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		भाग -1	
	1.1	पालि वर्णमाला	08
	1.2	पालि भाषेचा उदय व विकास	
	1.3	पालि भाषेचा भारतीय भाषेवर प्रभाव	
2.0		भाग -2	
	2.1	पालि भाषा व संगणक	08
	2.2	संगणकाची वैशीष्ट्ये व व्यवहारीक अनुप्रयोग	
	2.3	विंडोजची ओळख	
3.0		भाग -3	
	3.1	फोल्डर तयार करणे	07
	3.2	फाईलचे नाव बदलणे, हटविणे	
	3.3	कॉपी करणे	
4.0		भाग -4	
	4.1	एम एस वर्डचा परिचय दस्तावेज तयार करणे	07
	4.2	एक्सलचा परिचय देणे	
	4.3	उघडणे आणि मुद्रित करणे	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथसूची

१. बालाजी गव्हाळे,(२०२१) पाली भाषेची ओळख ,कनिष्क प्रकाशन कोल्हापूर.
२. अरविंद भंडारे (मराठी अनुवाद)२०२० ,पाली वाक्यावली , पाली रिसर्च इस्ट मुंबई प्रकाशक
३. बालाजी गव्हाळे,(२०१७) पाली सम्भाषण कौशल्य ,सारनाथ प्रकाशन लातूर.
४. संगणकाची मूलभूत माहिती:
 - "Computer Fundamentals" - P.रं. Sinha
 - "Introduction to the Computer" - Peter Norton
५. प्रोग्रामिंग भाषांसाठी:
 - C: "Let Us C" - Yashavant रानेकर
 - C++: "The C++ Programming Language" - Bjarne Stroustrup
 - Java: "Java: The Complete Reference" - Herbert Schildt
 - Python: "Python Crash Course" - Eric Matthes
६. संगणक हार्डवेअर व आर्किटेक्चर:
 - "Computer Organization and Design" - David A. Patterson & John L. Hennessy
 - "Computer System Architecture" - M. Morris Mano
७. संगणक नेटवर्किंग:
 - "Computer Networking: A Top-Down Approach" - रुरोसे & Ross
 - "Data Communications and Networking" - Behrouz A. Forouzan
८. डेटा स्ट्रक्चर्स आणि अल्गोरिदम:
 - "Introduction to Algorithms" - Cormen, Leiserson, Rivest & Stein (CLRS)
 - "Data Structures and Algorithm Analysis in C" - Mark Allen Weiss
०९. डेटाबेस आणि एसक्यूएल:
 - "Database System Concepts" - Abraham Silberschatz
 - "SQL for Dummies" - Allen G. Taylor
१०. ऑपरेटिंग सिस्टिम:

- "Operating System Concepts" - Abraham Silberschatz
 - "Modern Operating Systems" - Andrew S. Tanenbaum
11. सायबर सुरक्षा आणि एथिकल हॅकिंग:
- "The Web Application Hacker's Handbook" - Dafydd Stuttard & Marcus Pinto
 - "Hacking: The Art of Exploitation" - Jon Erickson
12. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स आणि मशीन लर्निंग:
- "Artificial Intelligence: A Modern Approach" - Stuart Russell & Peter Norvig
 - "Pattern Recognition and Machine Learning" - Christopher M. Bishop

Faculty of Humanities
Paper Cod: HPALVC1201 (VSE)
Title: महासतिपट्ठानसुत्त
Curriculum Details: (for 2 Credits)

1. Course pre-requisite :

- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- महासतिपट्ठानसुत्ता मधील मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- बुद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- सुत्तपिटक ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- बुद्ध धम्मातील काया,वाचा व मन तत्वे स्पष्ट करणे
- बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3. Course objectives :

- पालीसाहित्यातील नीती तत्वांची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities
Paper Cod: HPALVC1201 (VSE)

Title: महासतिपट्ठानसुत्त

Curriculum Details: (for 2 Credits)

Module No.	Unit No	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		भाग -1	10
	1.1	दीघनिकाय परिचय	
	1.2	दीघनिकाय ग्रंथाचे स्वरूप व महत्त्व	
	1.3	उद्देशो - कायानूपस्सना	
2.0		भाग -2	10
	2.1	अनापानपब्बं	
	2.2	इरियापथपब्बं	
	2.3	सम्पजानपब्बं	
3.0		भाग -3	10
	3.1	पटिकूलमनसिकारपब्बं	
	3.2	धातू मनसिकारपब्बं	
	3.3	नवसिवथिकपब्बं	
4.0		संकल्पना	10
	4.1	प्रज्ञा	
	4.2	शील	
	4.3	समाधि	
		Total	40

संदर्भ ग्रंथसुची :

1. दीघनिकाय, प्रो. डॉ. विमलकीर्ति, समता प्रकाशन दीक्षाभूमी नागपूर .
2. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय, हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग, इलाहाबाद .
3. दीघनिकाय,भाग पहिला, वसंत म . धावरे, सुगावा प्रकाशन पुणे .
4. दीघनिकाय,भाग दुसरा, प्रा. चि. वै. राजवाडे, इंटरनॅशनल सेंटर फॉर बुद्धिस्ट स्टडीज, औरंगाबाद
5. दीघनिकाय,भाग तिसरा, प्रा. चि. वै. राजवाडे, इंटरनॅशनल सेंटर फॉर बुद्धिस्ट स्टडीज, औरंगाबाद .

1. Course pre-requisite :

- तथागत बुद्धांच्या उपदेशांचा अभ्यास करणे.
- पालि त्रिपिठकातील तथागतांचे उपदेश जाणून घेणे.
- पालि त्रिपिठकातील तथागतांची नैतिक शिकवण समजावून सांगणे.

2. Course outcomes :

- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेश समजून घेणे.
- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेश अंगीकृत करून आचरण करणे.
- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेशाव्दारे समाजाचे कल्याण साधने.
- पालि त्रिपिठकातील ग्रंथाव्दारे समाजात नैतिक मूल्य विकसित करणे.
- तथागत बुद्धांचे तत्वज्ञान.विचारधारा समजून घेणे, उपदेश,

3. Course objectives :

- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेशांची ओळख होते.
- पालि त्रिपिठकातील ग्रंथाच्या अभ्यासातून मानवी मूल्यमूल्यांचा परिचय .नैतिकता इ, .होतो
- तथागत बुद्धांच्या उपदेशांचा अभ्यास होतो.
- तथागत बुद्धांनी पाली भाषेतून सांगितलेल्या तत्वज्ञानउपदेशाचे आकलन होते,

Faculty of Humanities
Paper Code : AECPAL 1201
पेपरचे नांव : निवडक गद्य व पद्य

Curriculum Details: for 2 Credits

Module no.	Unit no.	Topic	Hrs.Required to cover the contents (1 Hrs.=60 M.)
1.0		गज्जो विभागो ।	10
	1.1	भारतरत्नो बाबासाहेबो आम्बेडकरो ।	
	1.2	सन्धव जातक ।(जातककथा - 3 खंड -162)	
	1.3	महासुदस्सन जातक । (जातककथा - 2 खंड -95)	
2.0		पज्जो विभागो ।	10
	2.1	किसागोतमी थेरी । (थेरीगाथा -उरग वग्ग - 06)	
	2.2	रोहिणी थेरी। (थेरीगाथा सोळसनिपातो)	
	2.3	लोकवग्गो । (धम्मपद -13)	
3.0		बौद्ध राजे ।	10
	3.1	राजा बिंबिसार	
	3.2	सम्राट अशोक	
	3.3	राजा मिलिंद	
	3.4	राजा हर्षवर्धन	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथ :

01. जातक अटठकथा - संपा पालि) भदन्त आनंद कौसल्यायन.डॉ.- हिंदी
02. <https://tipitaka.org/deva>
03. बुद्ध जातक भाग- 1 - संपादक - डॉ.साहेब खंदारे
04. थेरीगाथा .संपा - विमलकीर्ती (हिंदी) नागपूर,
05. पालि मराठी शब्दकोश -- संपा बाबा भारती .
06. पालि हिंदी शब्दकोश -- संपा भदन्त आनंद.डॉ.कौसल्यायन
07. थेरीगाथा (मराठी) शेषराव मेश्राम .डॉ.प्रा.संपा -
08. धम्मपद - संपा. विमलकीर्ती पालि) नागपूर,- मराठी(

**Swami Ramanand Teerth
Marathwada University, Nanded – 431606**

(Structure and Syllabus of Four Years Multidisciplinary Degree Program with
Multiple Entry and Exit Option)

UNDERGRADUATE PROGRAMME OF HUMINATIES
HPAL DSC /DSE 1251 (Department Specification Core)
(Sem.IV)

Subject : Pali

जून -2025 पासून प्रारंभ W.e.f.-2025 – 2026 (As per NEP-2020)

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALC1251

पेपरचे नांव : दीघनिकाय

1.Course pre-requisite :

- बुद्धकालीन मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- दीघनिकायामधील खन्दकाचा अभ्यास करणे.

2.Course outcomes :

- दीघनिकाय ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- तथागताने सांगितलेली तिसरण आणि पंचशील स्पष्ट करणे
- बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3.Course objectives :

- समाजात पालि साहित्याची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALC1251
पेपरचे नांव : दीघनिकाय (Major)
Curriculum Details: (for 4 Credits)

Module No.	Unit No	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		गद्य विभाग -1	15
	1.1	सिडगालोवाद सुत्त भाग-1	
	1.2	सिडगालोवाद सुत्त भाग-2	
	1.3	सिडगालोवाद सुत्त भाग-3	
2.0		गद्य विभाग -2	15
	2.1	सामञ्जफल सुत्त (पूर्वार्ध)	
	2.2	सामञ्जफल सुत्त (उत्तरार्ध)	
	2.3	बुद्धकालीन सहा विचारधारा	
3.0		गद्य विभाग -3	15
	3.1	महापरिनिब्बाण भाग-1	
	3.2	महापरिनिब्बाण भाग-2	
	3.3	महापरिनिब्बाण सुत्त भाग-3	
4.0		सामान्य माहिती	15
	4.1	राजगृह	
	4.2	वज्जी	
	4.3	कुसिनारा	
	4.4	पाटलीपुत्र	
		Total	60

संदर्भ ग्रंथ :

1. दीघनिकाय, राहुल सांस्कृत्यायन
2. पालि-साहित्य का इतिहास, लेखक
3. डॉ० भरतसिंह उपाध्याय, शक १९३५ : सन् २०१३, हिन्दी साहित्य सम्मेलन • प्रयाग, १२, सम्मेलन मार्ग, इलाहाबाद- ३
4. दीघनिकाय. स्वामी द्वारकादास शास्त्री,
5. दीघनिकाय - चि.वा.राजवाडे,इंटर नशनल सेंटर फॉर औ.बाद
6. <https://tipitaka.org/deva/>
7. दीघनिकाय मूळ पालि, वि.वि.वि., इगतपूरी, नाशिक
8. पालि - मराठी शब्दकोश - संपा. बाबा भारती
9. पालि - हिंदी शब्दकोश - संपा.डॉ.भदन्त आनंद कौसल्यायन
10. दीघनिकाय. डॉ.विमलकीर्ती,समता प्रकाशन दीक्षा भूमी नागपूर

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALC1252

पेपरचे नांव : जातककथा व धम्मपद (Major)

1.Course pre-requisite :

- जातक काथेतील मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- जातकामधील कथांचा अभ्यास करणे.

2.Course outcomes :

- खुद्दकनिकाय ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- धम्मपदातील नीती तत्वे स्पष्ट करणे
- जातक कथेतील बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3.Course objectives :

- पालीसाहित्यातील नीती तत्वांची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities

Paper Code :HPALCT1252

Title जातक कथा व धम्मपद

Curriculum Details: (for 4 Credits)

Module No.	UnitNo.	Name of Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		गद्य विभाग-1	16
	1.1	तितर जातक	
	1.2	वानिरिंद जातक	
	1.3	कुटवाणिज जातक	
	1.4	महासिलव जातक	
2.0		गद्य विभाग-2	16
	2.1	बक जातक	
	2.2	सस जातक	
	2.3	अरहंतवग्गो	
	2.4	पापवग्गो	
3.0		पद्य विभाग-1	16
	3.1	जरावग्गो	
	3.2	अत्तवग्गो	
	3.3	बुद्धवग्गो	
	3.4	सुखवग्गो	
4.0		सामान्य माहिती	12
	4.1	अजिंठा लेणी चित्रकला	
	4.2	बोधिसत्त्व संकल्पना	
	4.3	धम्मपद अठ्ठकथा	
	4.4	जातक ग्रंथ परिचय	
		Total	60

संदर्भ ग्रंथ सूची :-

- १) जातककथा पाली, नवनालंदा महाविहार नालंदा बिहार
- २) जातक कथा पाली, हिंदी अनुवाद शिवशंकर त्रिपाठी हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग
- ३) जातक कथा, मराठी अनुवाद डॉ. साहेब खंदारे
- ४) धम्मपद, पाली जगदीश कश्यप बिहार राजकीय पालीपकासे मंडलेन बिहार
- ५) धम्मपद, भदंत खेमोधम्म मुळावा प्रकाशन
- ६) धम्मपद, हिंदी अनुवाद, भदंत आनंद कौशल्य हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग
- ७) पाली साहित्याचा इतिहास, डॉ. बालाजी गव्हाळे,
- ८) पाली व्याकरण, डॉ. बालाजी गव्हाळे

Faculty of Humanities
Paper Cod: HPALMT1251 (Minor)
Title: बुद्धदर्शन
Curriculum Details: (for 4 Credits)

1. Course pre-requisite :

- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- सच्चसंगोवगो मधील मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- बुद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- सुत्तपिटक ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- बुद्ध तत्त्वज्ञानातील नीती तत्वे स्पष्ट करणे
- पाली साहित्यातील बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3. Course objectives :

- पालीसाहित्यातील नीती तत्वांची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities
Paper Cod: HPALMT1251 (Minor)
Title: बुद्धदर्शन
Curriculum Details: (for 4 Credits)

Module No.	Unit No	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		चार परमार्थ	15
	1.1	चित्त	
	1.2	चेतसिक	
	1.3	रूप,	
	1.4	निब्बाण	15
2.0		तथागत बुद्धाचे नैतिक दर्शन	
	2.1	सील	
	2.2	समाधी	
	2.3	प्रज्ञा	15
	2.4	दस सिक्खापद	
3.0		तथागत बुद्धाचे वैज्ञानिक दर्शन	
	3.1	पटिच्च समुप्पादो	
	3.2	कर्मसिद्धांत	15
	3.3	पुनर्जन्मसिद्धांत	
	3.4	तिलकखण	
4.0		चार ब्रम्हविहार	
	4.1	मैत्री	15
	4.2	मुदिता	
	4.3	करुणा	
	4.4	उपेक्षा	
		Total	60

संदर्भ ग्रंथ

- 1 पाली साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास - डॉ. बालाजी गव्हाळे
- 2 पाली साहित्याचा इतिहास - डॉ. भरतसिंह उपाध्याय
- 3 पाली साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास - डॉ. मनीषआनंद
- 4 बौद्ध दर्शन - आचार्य बलदेव उपाध्याय
- 5 बौद्ध धर्म दर्शन आचार्य नरेन्द्र देव
- 6 भगवान बुद्धाचा महामार्ग -मा. शं. मोरे
- 7 बौद्ध दर्शन - राहुल सांकृत्यायन
- 8 बौद्ध दर्शन तथा भारतीय दर्शन - डॉ. भरतसिंह उपाध्याय
- 9 विनयपिटक - भिक्षू जगदीश कश्यप

Faculty of Humanities
HPALGE1251 (Generic Elective)

पालि भाषा व संगणक कौशल्य

1. Course pre-requisite :

- प्राचीन पालि भाषेचा अभ्यास करणे.
- पाली भाषेतील वर्णमाला जाणून घेणे.
- संगणक कौशल्य जाणून घेणे.

2. Course objectives :

- पालि भाषेतील वर्णमाला समजून घेणे .
- पाली भाषेत संगणक कौशल्य अवगत करणे .
- पाली भाषेत वाचन लेखन कौशल्य अवगत करणे.
- पाली भाषेत बोलणे.

3. Course outcomes :

- पालि भाषेतील वर्ण मालेची माहिती प्राप्त होते. .
- पाली भाषेत संगणक कौशल्य अवगत होते .
- पाली भाषेत वाचन लेखन कौशल्य अवगत होते.
- पाली भाषेत बोलता येते.

Module No.	Unit No	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0			
	1.1	(Formatting) स्वरूपन - पृष्ठ स्वरूपन, परिच्छेद स्वरूपन, मजकुर स्वरूपन	08
	1.2	(Insertion) समाविष्ट करणे - पृष्ठ क्रमांक, चित्रे, तारीख आणी वेळ, चिन्हे	
	1.3	टेबल तयार करणे, स्तंभ समाविष्ट करणे,	
2.0			
	2.1	पालि भाषा व संगणकाचा वापर करताना व्याकरण तपासणे	08
	2.2	एम एस पॉवर पॉइंट – स्लाइड डिझाईन तयार करणे	
	2.3	कागदपत्रे आणी शब्द लेखन तपासणे	
3.0			
	3.1	इंटरनेटची ओळख	07
	3.2	ईमेल तयार करणे, विकीपिडीया पाहणे	
	3.3	ई बुक्स पाहणे	
4.0			
	4.1	वेबसाईट एक्सेस करणे	07
	4.2	युट्युबचा वापर करणे	
	4.3	प्रात्यक्षीक	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथसूची :

1. संगणकाची मूलभूत माहिती:

- "Computer Fundamentals" – P.K. Sinha
- "Introduction to the Computer" – Peter Norton

2. प्रोग्रामिंग भाषांसाठी:

- **C:** "Let Us C" – Yashavant Kanetkar
- **C++:** "The C++ Programming Language" – Bjarne Stroustrup
- **Java:** "Java: The Complete Reference" – Herbert Schildt
- **Python:** "Python Crash Course" – Eric Matthes

3. संगणक हार्डवेअर व आर्किटेक्चर:

- "Computer Organization and Design" – David A. Patterson & John L. Hennessy
- "Computer System Architecture" – M. Morris Mano

4. संगणक नेटवर्किंग:

- "Computer Networking: A Top-Down Approach" – Kurose & Ross
- "Data Communications and Networking" – Behrouz A. Forouzan

5. डेटा स्ट्रक्चर्स आणि अल्गोरिदम:

- "Introduction to Algorithms" – Cormen, Leiserson, Rivest & Stein (CLRS)
- "Data Structures and Algorithm Analysis in C" – Mark Allen Weiss

6. डेटाबेस आणि एसक्यूएल:

- "Database System Concepts" – Abraham Silberschatz
- "SQL for Dummies" – Allen G. Taylor

7. ऑपरेटिंग सिस्टिम:

- "Operating System Concepts" – Abraham Silberschatz
- "Modern Operating Systems" – Andrew S. Tanenbaum

8. सायबर सुरक्षा आणि एथिकल हॅकिंग:

- "The Web Application Hacker's Handbook" – Dafydd Stuttard & Marcus Pinto
- "Hacking: The Art of Exploitation" – Jon Erickson

9. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स आणि मशीन लर्निंग:

- "Artificial Intelligence: A Modern Approach" – Stuart Russell & Peter Norvig
- "Pattern Recognition and Machine Learning" – Christopher M. Bishop

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALVC1251 (VSE)

Title: महासतिपठानसुत्त

Curriculum Details: (for 2 Credits)

1. Course pre-requisite :

- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- महासतिपठानसुत्तामधील मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- बुद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- सुत्तपिटक ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- बुद्ध धम्मातील काया,वाचा व मन तत्वे स्पष्ट करणे
- बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3. Course objectives :

- पालीसाहित्यातील नीती तत्वांची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALVC1251 (VSE)

Title: महासतिपट्ठानसुत्त

Curriculum Details: (for 2 Credits)

Module No.	Unit No	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0			
	1.1	वेदनानुपस्सना	10
	1.2	चित्तानूपास्सना	
	1.3	धम्मनूपास्सना	
2.0			
	2.1	नीवरणपब्बं	10
	2.2	खन्धपब्बं	
	2.3	आयतनपब्बं	
3.0			
	3.1	बोज्झगड .पब्बं	10
	3.2	चतूसच्चपब्बं	
	3.3	दूक्खसच्चं	
4.0			
	4.1	समुदयसच्चं	10
	4.2	निरोधसच्चं	
	4.3	मग्गसच्चं / सतिपट्ठानभावनानिसंसो	
		Total	40

संदर्भ ग्रंथसुची :

1. दीघनिकाय, प्रो. डॉ. विमलकीर्ति, समता प्रकाशन दीक्षाभूमी नागपूर .
2. पालि साहित्य का इतिहास, डॉ. भरतसिंह उपाध्याय, हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग, इलाहाबाद
3. दीघनिकाय,भाग पहिला, वसंत म . धावरे, सुगावा प्रकाशन पुणे .
4. दीघनिकाय,भाग दुसरा, प्रा. चि. वै. राजवाडे, इंटरनॅशनल सेंटर फॉर बुद्धिस्ट स्टडीज, औरंगाबाद .
5. दीघनिकाय,भाग तिसरा, प्रा. चि. वै. राजवाडे, इंटरनॅशनल सेंटर फॉर बुद्धिस्ट स्टडीज, औरंगाबाद .

Faculty of Humanities
Paper Code : AECPAL 1251
पेपरचे नांव : निवडक गद्य व पद्य
Curriculum Details: for 2 Credits

1. Course pre-requisite :

- तथागत बुद्धांच्या उपदेशांचा अभ्यास करणे.
- पालि त्रिपिठकातील तथागतांचे उपदेश जाणून घेणे.
- पालि त्रिपिठकातील तथागतांची नैतिक शिकवण समजावून सांगणे.

2. Course outcomes :

- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेश समजून घेणे.
- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेश अंगीकृत करून आचरण करणे.
- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेशाव्दारे समाजाचे कल्याण साधने.
- पालि त्रिपिठकातील ग्रंथाव्दारे समाजात नैतिक मूल्य विकसित करणे.
- तथागत बुद्धांचे तत्वज्ञान.विचारधारा समजून घेणे, उपदेश,

3. Course objectives :

- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेशांची ओळख होते.
- पालि त्रिपिठकातील ग्रंथाच्या अभ्यासातून मानवी मूल्यमूल्यांचा .नैतिकता इ, .परिचय होतो
- तथागत बुद्धांच्या उपदेशांचा अभ्यास होतो.
- तथागत बुद्धांनी पाली भाषेतून सांगितलेल्या तत्वज्ञानउपदेशाचे आकलन होते,

Faculty of Humanities
Paper Code : AECPAL 1251
पेपरचे नांव : निवडक गद्य व पद्य

Curriculum Details: for 2 Credits

Module no.	Unit no.	Topic	Hrs.Required to cover the contents (1 Hrs.=60 M.)
1.0		गज्जो विभागो ।	10
	1.1	बहुजनसङ्घट्टको छत्तपति सिवाजि महारय्यो ।	
	1.2	सालित जातक । (जातककथा - 2 खंड -107)	
	1.3	गग्ग जातक । (जातककथा - 2 खंड -155)	
	1.4	खत्तिय सुत्त । (अंगुत्तरनिकाय -धम्मिकवग्गो -10)	
2.0		पज्जो विभागो ।	10
	2.1	सिलानिसंसा । (विशुद्धीमग्ग)	
	2.2	सुनीत थेरो (थेरगाथा व्वादसक निपातो)	
	2.3	चित्तवग्गो । (धम्मपद -03)	
	2.4	धम्मिक सुत्त । (सुत्तनिपात-चूळ वग्ग - 14) गाथा क्र.18 ते 29	
3.0		बौद्ध विद्यापीठे ।	10
	3.1	तक्षशीला विद्यापीठ	
	3.2	नालंदा विद्यापीठ	
	3.3	वल्लभी विद्यापीठ	
	3.4	ओदन्तपुरी विद्यापीठ	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथ :

01. जातकअट्ठकथा - संपा पालि) कौसल्यायन भदन्त आनंद.डॉ.- हिंदी
02. <https://tipitaka.org/deva>
03. बुद्ध जातक भाग- 1 - संपादक - डॉ.साहेब खंदारे
04. बुद्ध जातक भाग- 1-3 संपादक. कांबळे डी.एल.
05. अंगुत्तरनिकाय- संपादक - डॉ. मा.शं. मोरे
06. विशुद्धीमग्ग संपादक- सुर्यकांत भगत
07. विशुद्धीमग्ग संपादक- डॉ.धर्मानंद कौसंबी
08. विशुद्धीमग्ग - आचार्य बुद्धघोष
09. प्राचीन भारतातील बौद्ध विद्यापीठे -डॉ.सी.आर.इंगळे